

חשובות לשאלות

לשאלה האמנם מוטלת על צה"ל החובה לעסוק בחינוך, השיב רא"ל איתן:

הזכרנו כאן נערים חסרי השכלת יסוד, אך אנו טיפחנו בצה"ל גם את הקצה השני של הקשת החברתית. אנחנו מעבירים מדי שנה קבוצות בחורים בעלי כשרונות ברמה מסוימת ומעלה מערכת מיוחדת של לימודים, אשר תאפשר להם לעסוק בנושאים מדעיים, ששייכים לתחום הביטחון. הם לומדים בתכנית מיוחדת, שאושרה על ידי המוסדות האקדמיים, גם הטכניון וגם האוניברסיטה העברית בירושלים, והם גם חייבים לים, העוברים טירונות של צנחנים ואחר כך ממלאים תפקידים בתחומים טכניים מדעיים במערכת הביטחון.

ניסיון כזה, אפשרי בצבא, והוא נמשך כבר שלוש ארבע שנים. המחזור הראשון – סיים את תכנית ההכשרה, וכל שנה נפתח מחזור חדש.

תרומת הפעילות החינוכית הזאת הנה לצבא ולחייל כאחת. חיילים בעלי עבר פלילי המתגייסים לצה"ל, עברם הפלילי נמחק, אם הם עוברים שירות צבאי. הם עצמם חשים שייכים למדינה יותר משחשו לפני השירות והדבר נותן להם כוח לנסות ולהשתלב בחברה.

אם רוצים לבחון את תמיכת הציבור בפעילות זו של הצבא, הרי קרן לביי יכולה לשמש כאבן בוחן, והיא מבטאת את רחשי הציבור לבעיה עצמה ולאופן שבו מטפלים בה. לפחות מחצית מהוצאות החינוך של הצבא, ממומנות על ידי הקרן הזאת, וזוהי למעשה הבעת התמיכה של הציבור: החל בילדים, התורמים מכספי יום ההולדת, וכלה בקשישים התורמים מקצבת הזקנה שלהם.

שהנה יש מדינה וממשלה ויש מי שידאג לכל הבעיות. אך המדינה עדיין לא הייתה מאורגנת לטפל בכל הבעיות הללו בצורה נמרצת. וניתן אולי להניח כי אילו היה הנושא החברתי זוכה לטיפול אינטנסיבי, אפשר שהחברה הישראלית של היום הייתה שונה. אך כנראה אי אפשר היה לעשות זאת אז. והיום אנו מתמודדים עם הבעיה. ואני אומר בגאווה – שאנחנו יודעים לעשות זאת היטב! ואנו בצה"ל עושים בחודש מה שבבית ספר רגיל עושים בשנה.

וייצא מי שיאמר: זו לא חכמה, אצלכם כיתות בנות שמונה אנשים, חיי לות, צבא, מדים. אמנם נכון, הכל נכון. אך התוצאה היא הקובעת.

אין מקום לחשש מפני מיליטריזם. מעורבותו של הצבא בחברה הישראלית הנה כורח לאומי. אנו עסקנו בצבאיות, עוד לפני שהיינו מדינה. גם אז לימדו ילדים בני 13 – 14 להפעיל נשק, לעשות תרגילי סדר, ולרוץ בשדות בלילה. בהבדל האחד – אז ראו בכך הכרח אמרו שכל העם – צבא, וכל הארץ – חזית. גם היום אנחנו עושים את זה, מלמדים ילדים להפעיל כלי נשק, ולהשתתף בהגנת המקום שהם חיים בו, ומעבירים נשים קורס קצינות בבית שאן.

ביום העיון נכח גם הרמטכ"ל לשעבר עבר רא"ל רפאל איתן, אשר השיב לשאלות הקהל והאיר על כמה סוגיות שהועלו בדיון. להלן חלק מתשובותיו של הרמטכ"ל לשעבר, אשר יש בהן כדי להרחיב את הדיון שנערך ביום העיון.

לשאלה האם אורבת למדינת ישראל סכנת מיליטריזם השיב רא"ל איתן: מדינת ישראל נמצאת מבחינות רבות בראשית דרכה. הצבא מהווה בה משום כך גורם חשוב מאוד ומסייע לפתור בעיות המתעוררות בתחומים רבים אשר במדינות אחרות, נפתרו לפני שנים רבות. בחלק ממדינות אלה אין צבא כלל, או שהממסד אינו זקוק לצבא אלא לעתים מאוד רחוקות כגון: במלחמת עולם, או בהתערבות גסה או לא גסה, בעניינים של אחרים, או לצורך שמירת נכסים מעבר לים, או כיוצא באלה. וראוי להזכיר כי אף לא אחת מהמדינות שהשתמשו בצבאותיהן למטרות אלה לא נאלצה להילחם על אדמתה, נגד אויב מבחוץ.

המצב הביטחוני שלנו, מחייב אותנו להעמיד את הביטחון בראש מעיינינו. אין צורך לחשוש שחשיבותו של הנושא, תיצור במדינה חברה מיליטריסטית. ויש לראות את הפעילויות של הצבא בתחומים השונים במדינה בפרופורציה הנכונה. שכן, הודות לפעילות החינוכית של הצבא משתנה גישתם למדינה של נערים המתגייסים והם חסרי השכלת יסוד. נערים אלה באים לחוות השומר או לגבעת אולגה או למחנה דותן ויוצאים כשבליבם הכרת תודה. חשוב לזכור שאלה נערים שלא חשו הכרת תודה במשך 18 שנים והנה יום אחד הם פוגשים מערכת שנוצרה במיוחד בשבילם, וזוהי מערכת שאין לה אלטרנטיבה במדינה. צה"ל לא פלש לתחומיו של אף אחד ולא גזל מאיש את פרנסתו. יכול להיות שחל ריפיון במערכת הממלכתית שלנו, והוא זה שגרם להפחתה במרץ בטיפול בנושאים חברתיים שונים. אפשר למצוא לכך כמה סיבות. ראשית, אחרי קבלת העצמאות, חשבו רבים

